

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/25/2022
Identifikačné číslo spisu:	8120202251
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8120202251.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne A. S. Z., S., O. XX, proti žalovaným 1/ TOBRUK s. r. o., Trenčín, I. Olbrachta 898/3, IČO: 50 673 220, zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Klimčom, Bobot 176, Bobot, 2/ A. Z., L. - A., S. XXX, Č. X., o určenie nadobudnutia práva zodpovedajúceho vecnému bremenu, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 16C/9/2020, o dovolaní žalovaného v 1. rade proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 12. októbra 2021, č. k. 3Co/27/2021-114, takto

rozhodol:

I. P r i p ú ť a, aby do konania na miesto žalovaného: TOBRUK s. r. o., so sídlom v Trenčíne, I. Olbrachta 898/3, IČO: 50 673 220, vstúpil do konania: Clos Lucé s. r. o., so sídlom v Bratislave, Račianska 88 B, IČO: 45 449 821.

II. Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 12. októbra 2021 č. k. 3Co/27/2021-114 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 3. septembra 2020, č. k. 16C/9/2020-37 výrokom I. určil, že žalobkyňa ako vlastníčka parciel CKN 12 a CKN 14, katastrálne územie F. a každý ďalší vlastník a užívateľ týchto parciel majú právo zodpovedajúceho vecnému bremenu - právo prechodu, prejazdu a parkovania na parcele CKN 4/1, ostatné plochy o výmere 52 m², nachádzajúce sa v katastrálnom území F., vytýčenej podľa geometrického plánu č. 245/2014 na parcelu CKN 12, zastavané plochy a nádvoria o výmere 486 m² a parcelu CKN 14, zastavané plochy a nádvoria o výmere 836 m², nachádzajúce sa na LV č. XXX, katastrálne územie F.. Výrokom II. rozhodol, že žalovaný a každý ďalší vlastník pozemku, na ktoré sa vzťahuje toto vecné právo je povinný strpieť výkon práva prechodu, prejazdu a parkovania žalcov cez parcelu CKN 4/1, ostatné plochy o výmere 52 m² nachádzajúce sa v katastrálnom území F., vytýčenú podľa geometrického plánu č. 245/2014 na parcelu CKN 12, zastavané plochy a nádvoria o výmere 486 m² a parcelu CKN 14, zastavané plochy a nádvoria o výmere 836 m², nachádzajúce sa na LV č. XXX, katastrálne územie F.. Výrokom III. rozhodol, že žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o výške, ktorých bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti

tohto rozsudku.

2. V odôvodnení predmetného rozhodnutia súd prvej inštalancie vychádzal z ustanovení § 3, § 129, § 130, § 134, § 151 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „Občiansky zákonník“), ako aj § 137 ods. 1 písm. c), § 145, § 251 ods. 1, § 255 ods. 1, 2 a § 257 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že právnym predchodcom žalobkyne Z. Z. a A. Z. bolo dňa 9. decembra 1980 vydané Okresným národným výborom v Prešove stavebné povolenie č. výst. 5878/80 na stavbu rodinného domu na pozemku, parc. č. 12 zapísaného na LV č. XXX, k. ú. F. a žiaden z účastníkov stavebného konania nemal k stavebnému povoleniu výhrady. Vlastníckou susediaceho pozemku, parcely č. 4/1, ostatné plochy o výmere 52 m², nachádzajúce sa v katastrálnom území F., bola v tom čase A. Z., ktorá bola o vyššie uvedenom stavebnom povolení upovedomovaná a nenamietala voči predmetnému stavebnému povoleniu, keď právni predchodcovia žalobkyne užívali sporný pozemok na prechod k svojim nehnuteľnostiam po dobu viac ako 30 rokov. Súd prvej inštalancie sa zaoberal otázkou oprávnenej držby a otázkou dobrej viery držiteľa, pričom poukázal na to, že právni predchodcovia žalobkyne mali nepretržite v držbe po dobu viac ako 30 rokov predmetný pozemok, cez ktorý sa realizoval prechod či vjazd a vzhľadom na súhlasné stanovisko A. Z. zo dňa 4. decembra 1980 a na spomínané stavebné povolenie boli aj s ohľadom na postoj ostatných účastníkov stavebného konania dobromyseľní v tom, že im právo prechodu patrí. V zmysle § 151o Občianskeho zákonníka preto nadobudli výkon práva zodpovedajúceho vecnému bremenu vydržaním zvlášť v situácii, že vjazd bol a aj v súčasnosti je jediným možným prístupom k nehnuteľnostiam žalobkyne. Za moment začatia plynutia dobromyseľnej držby súd prvej inštalancie považoval dátum 4. decembra 1980, t. j. dátum súhlasného stanoviska predchádzajúcej vlastníčky A. Z. so zriadením vjazdu cez sporný pozemok, pričom tento súhlas bol daný výslovne a bezodplatne. Mal za to, že minimálne od toho momentu mali právni predchodcovia žalobkyne presvedčenie, že sú vo výkone svojho práva dobromyseľní. Podľa názoru súdu prvej inštalancie obmedzenie vlastníckych práv prešlo aj tzv. testom proporcionality, pričom súd dospel k záveru, že zriadením vecného bremena na pozemku žalovaného v prospech žalobkyne je menej významne dotknuté vlastnícke právo žalovaného, ako právo žalobkyne, keď sporný pozemok predstavuje jedinou prístupovú cestu k rodinnému domu a bez zriadenia vecného bremena by bolo užívanie vlastníckeho práva k rodinnému domu úplne vylúčené. O trovách konania bolo rozhodnuté podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 257 CSP. Doplniacim rozsudkom z 13. mája 2021 súd konanie voči žalovanému v 2. rade zastavil z dôvodu späťvzatia žaloby a o trovách konania medzi žalobkyňou a žalovaným v 2. rade rozhodol podľa § 257 CSP.

3. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 12. októbra 2021 sp. zn. 3Co/27/2021 rozsudok súdu prvej inštalancie potvrdil (výrok I.) a žalobkyni priznal voči žalovanému v 1. rade nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

4. Odvolací súd preskúmaním veci dospel k záveru, že odvolanie žalovaného v 1. rade nie je dôvodné. V odôvodnení s odkazom na § 387 ods. 2 CSP konštatoval, že súd prvej inštalancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a na základe zistených skutočností prijal správny právny záver. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštalancie považoval za presvedčivé, preto naň v plnom rozsahu odkázal. K odvolacej námietke týkajúcej sa nevykonania dôkazu uviedol, že nezistil vadu nevykonania dôkazu, nakoľko súd prvej inštalancie primeraným spôsobom a v dostatočnom rozsahu odôvodnil splnenie podmienok vydržania práva prechodu. Mal za to, že skutkový stav pre rozhodnutie vo veci bol ustálený a postup súdu prvej inštalancie, keď zamietol návrh na pribratie grafológa do konania považoval za dôvodný. Konštatoval, že ani prípadný záver o nepravosti podpisu na listine nazvanej „súhlasné stanovisko“ nemôže v kontexte ostatných dôkazov privediť priaznivejšie rozhodnutie vo veci pre žalovaného. Za nedôvodnú považoval aj námietku žalovaného v 1. rade o nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia súdu prvej inštalancie. Súd prvej inštalancie podľa jeho názoru zrozumiteľným spôsobom uviedol relevantné dôvody svojho rozhodnutia. V súvislosti s otázkou vydržania považoval odvolací súd za prekonaný názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/49/2010 o tom, že bez písomnej zmluvy nemožno nadobudnúť vydržaním vlastnícke právo k nehnuteľnosti, a to neskorším nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 484/2015 z

14. novembra 2018, preto nebolo dôvodné dokazovať autenticitu listiny nazvanej „súhlasné stanovisko“, ktorú namietal žalovaný. Odvolací súd ďalej konštatoval, že zo súhrnného hodnotenia dôkazov, nie je relevantné to, či existuje alebo by aj neexistovala listina s názvom „Súhlasné stanovisko“, nakoľko ako vyplýva z citovaného rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky... „dobromyseľnosť vstupu do oprávnenej držby nemusí byť založená len na existencii písomnej listiny.“ Z týchto dôvodov bol postup súdu prvej inštancie v súlade so zásadou hospodárnosti, pokiaľ nenariadil doplnenie dokazovania znalcom z odboru grafológie. Dodal, že aj v prípade, ak by listina „Súhlasné stanovisko zo dňa 4. decembra 1980“ nebola žalobkyňou v priebehu konania predložená, z dôkazu listiny vydananej Okresným národným výborom - odbor výstavby a územného plánovania Prešov zo dňa 3. novembra 1980 „Územné rozhodnutie o umiestnení stavby“ z bodu 1. vyplýva, že otázka prístupu zo štátnej cesty k pozemku vo vlastníctve žalobkyne bola už pred samotným vydaním stavebného povolenia v prospech právnych predchodcov žalobkyne riešená. Vlastníčkou sporného pozemku bola v tom čase A. Z. (právna predchodkyňa žalovaných), ktorá nenamietala voči stavebnému povoleniu a preto je dôvodný záver, že právni predchodcovia žalobkyne užívali sporný pozemok na prechod k svojim nehnuteľnostiam od roku 1980 nerušene s vedomím, že im právo prechodu po spornom pozemku patrí. Pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa nepreukázania naliehavého právneho záujmu, odvolací súd poukázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie (bod 48. odôvodnenia) a v celom rozsahu sa s ním stotožnil a túto považoval rovnako za nedôvodnú. Vo vzťahu k otázke, či bolo titulom pre vstup do držby rozhodnutie orgánu v stavebnom konaní alebo stanovisko vtedajšej vlastníčky pozemku, odvolací súd uviedol, že tieto skutočnosti je potrebné vyhodnotiť v ich vzájomnom súlade, nakoľko nie je možné formalisticky rozdeľovať to, či v žalobe je uvedené, že žalobkyňa odvádza svoju dobrú vieru od jedného či druhého aktu, ktorých časový rozptyl je niekoľko dní. K ustáleniu okamihu vzniku práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu uviedol, že je potrebné vychádzať z vtedy platnej právnej úpravy, kedy Občiansky zákonník držbu a vydržanie až do novelizácie zákonom č. 131/1982 Zb., t. j. do 1. apríla 1983 neupravoval. Až uvedená novela Občianskeho zákonníka v § 132a a § 135a opätovne upravila ochranu držby a vydržania s možnosťou započítania času predchádzajúcej nepretržitej držby pred 1. aprílom 1983 s tým, že tento čas sa neskončil skôr než 1. aprílom 1984. V danom prípade, pokiaľ z vykonaného dokazovania bolo nepochybne preukázané, že k udeleniu súhlasu došlo v roku 1980, podľa interporálnych ustanovení bolo možné započítať aj čas pred nadobudnutím účinnosti novely Občianskeho zákonníka, t. j. aj pred 1. aprílom 1983 a pokiaľ začala táto vydržacia doba plynúť v roku 1980, uplynula v roku 1990. Nepochybne teda najneskôr 1. januára 1991, ex lege vzniklo v prospech právnych predchodcov žalobkyne právo zodpovedajúce vecnému bremenu a následne toto právo patrí aj žalobkyňi. Vo vzťahu k otázke, či držiteľ skutočne „bol“ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec alebo právo patrí, uviedol, že tento záver nepochybne vyplýva z obsahu spisu, a to jednotlivých listinných dôkazov, že od roku 1980 žalobcovia prechod a prejazd po tejto ceste užívali nerušene a v dobrej viere a počas tohto obdobia nikto zo žalovaných, ani právnych predchodcov nenamietal neoprávnené užívanie tejto nehnuteľnosti. Spory nastali až v čase, keď sa podielovým spoluvlastníkom sporného pozemku stala spoločnosť SVEN-EKO, s. r. o. titulom kúpnej zmluvy z 3. marca 2015 a následne žalovaný titulom kúpnej zmluvy z 30. januára 2017. Dodal, že medzi stranami sporu ani nebola spornou otázka, či počas vydržacej doby držiteľ bol dobromyseľný (žalovaného námietky sa koncentrovali len na vstup do držby), nakoľko tento záver je jednoznačne spätý s otázkou toho, či pri vstupe do vydržania mohol takúto dobromyseľnosť nadobudnúť. Napokon k námietke, že predmetom vydržania môže byť len celá vec, odvolací súd uviedol, že v danom prípade ide o vydržanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu podľa § 151o OZ, kedy toto právo možno nadobudnúť vydržaním. V takomto prípade sa nevydržala vec ako taká, ale právo prechodu po nehnuteľnosti, ktoré je identifikované geometrickým plánom č. 245/2014. V tejto súvislosti poukázal na judikát R 28/1986, z ktorého vyplýva, že ak sa vecné bremeno zriaďuje k časti pozemku, vyznačuje sa táto časť pozemku na geometrickom pláne, ktorý je potom súčasťou listiny o právnom úkone, ktorým sa vecné bremeno zriaďuje.

5. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný v 1. rade (ďalej aj „dovolateľ“), a to z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhoval, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i jemu predchádzajúci rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu ako nedôvodnú zamietol. Dovolateľ uviedol, že základným predpokladom

určovacej žaloby v zmysle ustanovenia § 137 CSP je preukázanie naliehavého právneho záujmu. Žalobca musí naliehavý právny záujem preukázať. Odvolací súd sa podľa dovolateľa v rozpore s ustanovením § 220 ods. 2 CSP s otázkou naliehavého právneho záujmu vysporiadal jednou vetou a odkazom na dôvody rozsudku súdu prvej inštancie uvedené v bode č. 48 odôvodnenia. To však nepovažoval za dostatočné, poukázal na to, že sa v ňom nachádzajú iba teoretické a všeobecné úvahy nijako neprepojené na konkrétny skutkový stav v danej veci. Mal za to, že v žalobe nie je ani tvrdený skutkovo a právne relevantný naliehavý právny záujem na určení práva a už vôbec nie je preukázaný. V nadväznosti na uvedené absentuje jasne a výstižne vysvetlenie súdu, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán v tejto otázke, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil v intenciách hmotného i procesného práva tak, aby odôvodnenie jeho rozsudku bolo presvedčivé. Uviedol, že z tohto dôvodu mala byť žaloba zamietnutá. Dovolateľ v ďalšom namietal, že v konaní nedošlo k zmene žaloby vo vzťahu k skutkovým tvrdeniam žalobkyne, na základe čoho užívala predmetný pozemok. Žalobkyňa v žalobe tvrdí, že vjazd na dotknutú parcelu žalovaného si zriadili jej právni predchodcovia na základe Rozhodnutia o umiestnení stavby a Stavebného povolenia ONV Prešov. Po vznesení námietok žalovaným začala žalobkyňa na pojednávaní argumentovať tým, že je tu súhlas, alebo dokonca dohoda s A. Z., ku ktorému súhlasu či dohode však neuviedla kedy, kde, v akej forme, s akým obsahom a za akých okolností bola uzatvorená. Podľa dovolateľa však žaloba nebola ohľadom týchto skutkových okolností žalobkyňou nikdy modifikovaná a súd jej zmenu, doplnenie, či rozšírenie svojím uznesením nikdy nepripustil. Dovolateľ sa nestotožnil ani s právnym názorom odvolacieho súdu, že záver vyslovený najvyšším súdom v jeho rozhodnutí 5Cdo/49/2010 je prekonaný nálezom ústavného súdu II. ÚS 484/2015. V neposlednom rade dovolateľ namietal nevykonanie znaleckého dokazovania vo vzťahu k listine „súhlasné stanovisko“.

6. K dovolaniu žalovaného v 1. rade sa vyjadrila žalobkyňa k skutkovému stavu a dovolacím argumentom. Uviedla, že sa stotožňuje s rozsudkom odvolacieho súdu aj súdu prvej inštancie.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné.

8. V priebehu dovolacieho konania žalovaný predložil dovolaciemu súdu návrh na zmenu žalovaného a výpis z listu vlastníctva č. XXXX. Žalovaný kúpnu zmluvou predal kupujúcemu: Clos Lucé s. r. o. so sídlom v Bratislave, Račianska 88 B, IČO: 45 449 821, ČKN parcelu č. 4/1, ostatná plocha o výmere 52 m² v k. ú. F. (ktorá je predmetom tohto sporu). Okresný úrad Sabinov rozhodnutím č. V-1653/2023 povolil vklad vlastníckeho práva v prospech nadobúdateľa. Podaním z 1. januára 2024 nadobúdateľ oznámil dovolaciemu súdu, že súhlasí so svojím vstupom do konania na miesto žalovaného.

9. Na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 438 ods. 1 CSP). Na dovolacie konanie sa nepoužijú ustanovenia o pristúpení subjektov, o zmene a späťvzatí žaloby a o vzájomnej žalobe (§ 438 ods. 2 CSP).

10. Podľa ustanovenia § 80 ods. 1 CSP, ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli.

11. Podľa ustanovenia § 80 ods. 2 CSP, súd vyhovie návrhu podľa odseku 1, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované.

12. Konanie o zmene sporovej strany je charakteristické dispozičným princípom, t. j. o zmene sporovej strany je možné rozhodnúť len na základe návrhu žalobcu. Pri rozhodovaní o takomto návrhu súd musí skúmať, či sú splnené zákonné podmienky v zmysle ustanovenia § 80 CSP. Sú nimi: návrh na zmenu subjektu podaný žalobcom, preukázanie, že po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná a subjekt, ktorý má do konania vstúpiť, musí so svojim vstupom do konania vyjadriť súhlas.

13. Z vyššie citovaných ustanovení síce vyplýva, že návrh na zmenu subjektu konania môže podať len žalobca, podľa názoru dovolacieho súdu ale uvedené neplatí v dovolacom konaní a to najmä s odkazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/152/2018, v ktorom dospel k záveru, že „návrh na zmenu subjektu konania môže podať len žalobca, avšak uvedené bezvýhradne neplatí v dovolacom konaní. Strana sporu, na základe procesného úkonu, ktorej sa začína osobitné konanie o dovolaní, je v dovolacom konaní v procesnej pozícii obdobnej pozícii žalobcu v „základnom“, sporovom konaní. Z logiky veci vyplýva, že je potrebné pozíciu žalobcu v konaní na súde prvej inštancie a dovolateľa v dovolacom konaní de facto stotožňovať, pričom je irelevantné, či dovolanie podáva osoba v pozícii žalobcu alebo žalovaného“.

14. Vychádzajúc z vyššie uvedených záverov dovolací súd vyhovel návrhu dovolateľa, a pripustil, aby do konania na miesto žalovaného TOBRUK s. r. o., Trenčín, I. Olbrachta 898/3, IČO: 50 673 220, vstúpil Clos Lucé s. r. o., so sídlom v Bratislave, Račianska 88 B, IČO: 45 449 821.

15. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

16. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

18. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

19. Najvyšší súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo strán sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (§ 387 ods. 3 CSP). Nerešpektovanie tohto kogentného ustanovenia zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Dodržiavanie povinnosti riadne odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť

rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvôľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd určitou, stranou sporu výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, alebo nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

20. Najvyšší súd i Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) v ostatnom čase judikujú, že z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, resp. absenciou zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu (porov. 4Cdo/34/2018, 8Cdo/152/2018, 1Obdo/7/2018, 1Obdo/82/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 4Cdo/101/2019, 5Obdo/87/2020, II. ÚS 120/2020, I. ÚS 235/2020, IV. ÚS 443/2020, I. ÚS 515/2020, 9Cdo/7/2021, II. ÚS 45/2021, II. ÚS 169/2021, III. ÚS 439/2022). Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktorého súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 559/2018).

21. Pokiaľ teda odvolací súd náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil podstatné odvolateľom namietané skutočnosti, resp. dostatočným spôsobom neodôvodnil ich bezvýznamnosť či irelevantnosť, odôvodnenie jeho rozhodnutia treba považovať za nedostatočné, čím porušil právo odvolateľa na spravodlivý proces a konanie zaťažil vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP (porov. 4Cdo/120/2019). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že nie na každý argument strany musia dať súdy odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, ods. 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 107/07).

22. Z podaného dovolania v podstatnom vyplynulo, že žalovaný v 1. rade namieta predovšetkým nedostatočné odôvodnenie odvolacieho súdu, ale aj súdu prvej inštancie v otázke naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

23. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolateľ opodstatnene namietal nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že odvolací súd v rozpore s ustanovením § 387 ods. 3 CSP sa náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatnenými v odvolacom konaní, týkajúcimi sa naliehavého právneho záujmu. Odôvodnenie odvolacieho súdu zjavne nedáva jasné a vysvetľujúce odpovede.

24. Súd prvej inštancie v odôvodnení opisuje priebeh konania, textový obsah podanej žaloby, vykonané dokazovanie, poukázal na to, čo má za preukázané no k otázke naliehavého právneho záujmu sa vyjadril len jedným nasledujúcim odsekom: „Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) CSP, musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snád len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe

pod č. 40/1996). Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi účastníkmi a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu účastníkov konania alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie)“ (bod 48. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie).

25. Z uvedeného je zrejmé, že odôvodnenie súdu prvej inštancie obsahuje len vysvetlenie pojmu naliehavý právny záujem s odkazom na judikatúru Najvyššieho súdu, nie však prepojenie na daný skutkový stav v prejednávanej veci. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie napokon nevyplýva, ani len to, či mal naliehavý právny záujem na podanej žalobe za preukázaný. Odôvodnenie súdov má byť pre stranu konania zrozumiteľné a jasné, a najmä také, aby v ňom našli odpovede na svoje otázky, či argumenty.

26. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí skonštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností prijal správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdom prvej inštancie, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje (§ 387 ods. 2 CSP).

27. Z odvolania žalovaného v 1. rade však vyplýva, že tento namietal nedostatočné odôvodnenie naliehavého právneho záujmu súdom prvej inštancie, pričom odvolací súd sa s touto námietkou vysporiadal v bode 33. odôvodnenia nasledovne: „K odvolacej námietke o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu, odvolací súd s poukazom na bod 48 odôvodnenia súdu prvej inštancie uvádza, že s týmto sa v celom rozsahu stotožňuje a považuje z týchto dôvodov odvoláciu námietku žalovaného za nedôvodnú.“

28. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) vo svojom náleze z 13. novembra 2018, sp. zn. III. ÚS 314/2018 vyslovil, že: „Odvolací súd je povinný vysporiadať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní aj v prípade tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku.“

29. V danom prípade z obsahu odôvodnenia jednak rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj rozsudku odvolacieho súdu teda nepochybne vyplýva, že tieto súdy nerešpektovali povinnosti zrozumiteľne a vyčerpávajúco spôsobom vysvetliť a zdôvodniť svoje rozhodnutia. Dovolací súd musí dať dovolateľovi za pravdu, že odôvodnenie prvoinstančného rozsudku obsahuje iba teoretické úvahy a závery neprepojené na konkrétny skutkový stav.

30. Je potrebné dodať, že skoršie rozhodnutia súdov boli zrušené, čím po právnej stránke prestali existovať a preto aj v prípade, že odvolací súd zaujal stanovisko k otázke naliehavého právneho záujmu v jeho skoršom zrušenom rozhodnutí sp. zn. 21Co/122/2017 zo dňa 21. novembra 2017, bolo povinnosťou súdov zaoberať sa touto otázkou opätovne.

31. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, dovolací súd sa už nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

32. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie,

rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.